

Mir, pravda i snažne institucije kao ciljevi održivog razvoja: aspekti i praksa u Republici Srbiji

Peace, justice and strong institutions as the sustainable development goals: aspects and practice in the Republic of Serbia

Slobodan Petrović¹, Andrija Blanuša^{2}, Ana Grbić³*

¹Univerzitet MB, Poslovni i pravni fakultet, Teodora Drajzera 27, Beograd, Srbija /
“MB” University, Faculty of Business and Law, Teodora Drajzera 27, Belgrade, Serbia

²Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, Fakultet društvenih nauka, Bulevar umetnosti 2A, Novi Beograd, Srbija / University Business Academy in Novi Sad, Faculty of Social Sciences, Belgrade, Serbia

³Visoka škola socijalnog rada, Terazije 34, Beograd, Srbija / College of Social Work, Belgrade, Serbia

*Autor za prepisku / Corresponding author

Rad primljen / Received: 07.01.2023, Rad prihvaćen / Accepted: 20.02.2023.

Sažetak: Pragmatizam koji doprinosi ostvarivanju ciljeva održivog razvoja daje jasne smernice prioritetima globalnih, ali i nacionalnih ekoloških izazova u celini. Filozofske kategorije mir i pravda suštastvene su komponente uspostavljanja snažnih, nezavisnih i u svom radu autonomnih državnih institucija. Republika Srbija je na putu svoje modernizacije uspela da odgovori, delimično, na izazove savremenih društvenih i finansijskih tokova, te je na tom putu i u tom procesu ostvarila zapažene rezultate. Cilj ovog istraživanja jeste da prvenstveno prikaže opšti značaj mira i pravde kao filozofskih kategorija koje čine korpus svakog progressa, da se o ovim kategorijama govori sa metafizičkog, sociološkog i pravnog aspekta, ali da se istovremeno prikaže i ekonomski činilac unutar jedne države kao vitalni stub snažnih institucija. Snaga jedne institucije ogleda se u rezultatima njenog rada, a koji su merljivi praktičnim rastom kvaliteta života građana. U radu će takođe biti prikazani činioци stvaranja nezavisnih institucija, sa posebnim osvrtom na Republiku Srbiju. Krajnji cilj istraživanja jeste inkorporacija rezultata istraživanja u praktičnu primenu ciljeva održivog razvoja u Republici Srbiji, a sve u skladu sa Agendom 2030.

Кljučne reči: Mir, pravda, snažne institucije, održivi razvoj, progres, Agenda 2030.

Abstract: Pragmatism that contributes to achieving the goals of sustainable development provides clear guidelines for the priorities of global and national environmental challenges as a whole. The philosophical categories of peace and justice are essential components of establishing strong, independent and autonomous state institutions in their work. On the path of its modernization, the Republic of Serbia managed to respond, in part, to the challenges of modern social and financial flows, and on that path and in that process, it achieved notable results. The aim of this research is primarily to show the general importance of peace and justice as philosophical categories that make up the body of all progress, to talk about these categories from a metaphysical, sociological and legal aspect, but also to show the economic factor within a country institution. The strength of an institution is reflected in the results of its work, which are measurable by the practical growth of the quality of life of citizens. The ultimate goal of the research is the incorporation of research results into the practical application of sustainable development goals in the Republic of Serbia, all in accordance with the 2030 Agenda.

Keywords: Peace, justice, strong institutions, sustainable development, economy, progress, 2030 Agenda.

¹orcid.org/0000-0002-9343-5999, e-mail: slobpetrovic@yahoo.de

²orcid.org/0000-0001-8317-9285, e-mail: andrijasn3@gmail.com

³orcid.org/0000-0001-8093-1726, e-mail: ana.grbic@asp.edu.rs

UVOD / INTRODUCTION

Danas, posredstvom razvoja novih tehnologija i posredstvom razvoja dobrog upravljanja dolazimo i do sve efikasnijeg uređenja održivog razvoja kao i svih novih međunarodnih aktivnosti vezanih za njegovo sprovođenje i implementaciju. Svet i države su veoma u teškom stanju i potrebno je rešavati brojne probleme koje su zadesile ove subjekte i elemente životne sredine, i sprovođenja mira i pravde u cilju očuvanja države i vladavine prava. Proteklih decenija postoji spremnost da se mnoge nepogodnosti za građane i društvo u globalu reše i da se svi zajedno pobrinemo da nove generacije koje pristižu dolaze na jedan uređeniji svet bez gladi, sukoba, siromaštva, zagađenog vazduha i teritorije, a sve pod uticajem jakih i snažnih državnih i lokalnih institucija koje će ove probleme pokušati da u najefikasnijem mogućem obliku reše.

1. MIR I PRAVDA - FILOZOFISKE KATEGORIJE KAO JEDAN OD CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA / PEACE AND JUSTICE - PHILOSOPHICAL CATEGORIES AS ONE OF THE GOALS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Ono što je nužno za postojanje nezavisnih institucija jesu mir i pravda. Analizirani kroz prizmu savremenog društva, ove kategorije ne samo da su zapostavljene već su u celosti degradirane. Vrhovne osobine Dobra, o čemu posebno govori Hegel, danas su napuštene i podvrgnute društvenom ismevanju, dok su ipak upravo te osobine temelj savremene civilizacije, isto onoliko koliko su bile temelj svakog društva, pa i onog koje je među prvima prepoznalo potrebu za udruživanjem kako bi se stvorila država. Država kao klasna organizacija koja štiti interese vladajuće klase, aparatom prinude fizičke sile kojim raspolaže je čelija svakog društva. A to znači, ukoliko ne postoji država utemeljena na snažnim institucijama, ne može postojati ni društveni progres, a to refleksno utiče na anuliranje vrednosti „mira i pravde“ kao filozofskih kategorija koje su suština ljudskog udruživanja.

U ovom svetlu analizirane pojave impliciraju tezu da je održivi razvoj kao koncept savremenog opstanka društva na planeti Zemlji kauzalno uslovljen upravo poštovanjem i negovanjem apsolutnog koncepta mira u svetu, pravedne podele među ljudima i suštinske snage institucija koje povrh svega štite interese pojedinca, ali i društva. Na globalnom aspektu – to su univerzalne vrednosti čovečanstva i temelji koncepta održivog razvoja.

Reč priroda, shvaćena na način kako je to Aristotel definisao da je „Svaka supstancija je priroda“ označava suštinu stvari saglasno kojoj ovoj pripada naročito odnošenje – budući da nijedno biće nije

lišeno nečega takvog, isto tako reč quidditas označava da je nešto određeno definicijom, kao što i „suština“ kazuje da putem nje i kroz nju biće stiče svoje postojanje. (Akvinski, 2010). Ako je priroda ljudskog roda da čovek, ljudsko biće, samo po sebi sadrži unutrašnju komponentu religijskog koje determiniše osećaj za pravdu, a da vođen pravdom ima potrebu za mirnim spoljašnjim, međuljudskim akcijama, možemo zaključiti da je bit čovekove unutrašnjosti odlučujuća determinanta manifestacije ponašanja pojedinca. Taj isti pojedinac deo je sveta i globalne populacije koja ima za cilj da stvori jednaka prava za sve.

Podrazumeva se da ljudsko nije svima jednako, odnosno da unutrašnje osobine pojedinaca nisu svima jednako izražene niti imaju isti kvantum valorizacije, pa baš iz tog razloga nepristrasne odnosno nezavisne institucije deluju na stvaranje jednakog sveta odnosno podele jednakih mogućnosti svima. Ovakvim izvođenjem premisa došli smo do zaključka da je volja osnovni činilac morala, a moral kao takav u celoj svojoj biti određuje osećaj i nagon za pravdom, te da iz pravde proizilazi nužnost kao stanje mira. Kant smatra da je volja jedna vrsta kauzaliteta živih bića ukoliko su ona umna, a da je sloboda ona osobina tog kauzaliteta po kojoj čovek može da dela nezavisno od tuđih uzroka koji ga determiniraju, kao što je prirodna nužnost osobina kauzaliteta svih bezumnih bića po kojoj njihovo delanje određuje uticaj stranih uzroka (Kant, 2020).

Priznati hrvatski etičar, univerzitetski profesor Milan Kangrga ističe da je čovek moralna osoba ili moralno biće. Međutim, upravo ovde se postavlja filozofsko pitanje nije li sad upravo time konačno postignuta ona antropološki osnovna, koja bi omogućila da se na njoj samoj razreši ovaj etički čvor. Određenje same slobode kao spoznate nužnosti nije baš toliko novo jer njegovi koreni leže u grčkoj filozofiji, dok su prvi obrazloženi izrazi ove kategorije obrađeni od strane Sokrata odnosno u njegovoj takozvanoj intelektualističkoj etici. Taj sokratovski oblik postavljanja pitanja nije naime u svojoj naivnoj čestitosti i svojevrsnoj istorijskoj ograničenosti povuкао još sve one naučno ispitane i rafinirane konsekvence koje su u njemu već ležale, pa je u prvom planu bilo još težište postavljeno na pitanje same mogućnosti čovekove slobode (Kangrga, 1966). Profesor Šaka (Sciaccia), sa Univerziteta u Đenovi insistirao je na filozofskim raspravama na temu pravde, kao rukovodilac katedre za filozofiju na istom imenom Univerzitetu. Kao rezultat saradnje ovog profesora i istaknutog belgijskog filozofa Haima Perelmana (Chaim Perelman) izrodili su se zaključci na temu pravde kao univerzalne kategorije. Perelman ističe da je pravda jedan od najsajajnijih pojmova

našeg duhovnog univerzuma. On takođe ističe da je pravda daleko do toga da bude isključivo revolucionarna vrednost, mada palate pravde (institucije) predstavljaju branike koji štite ustanovljeni poredak, čiji su čuvari sudije, jer njihova uloga i jeste upravo da primenjuju zakon i da kažnjavaju one koji ga krše (Kangrga, 1966).

Svet bez siromaštva, svet bez gladi, dobro zdravlje, kvalitetno obrazovanje, rodna ravnopravnost, čista voda i sanitarni uslovi, dostupna i obnovljiva energija, dostojanstven rad i ekonomski rast, industrija inovacije i infrastruktura, smanjenje nejednakosti, održivi gradovi i zajednice, odgovorna potrošnja i proizvodnja, akcija za klimu, život pod vodom, život na zemlji, mir pravda i snažne institucije, partnerstvom do cilja – sve su to ciljevi održivog razvoja kojima je zajednička suštastvena nit moral na kojem su ove vrednosti utemeljene. Na osnovu ovako definisanih ciljeva, kao kruna ostvarenju proizilazi nužnost vladavine prava i jednak pristup pravdi. Upravo u ovoj činjenici ogleda se snaga institucija merena kroz stepen mira i količinu pravde koji su implementirani u socijalni život zajednice.

2. SNAŽNE INSTITUCIJE I NJIHOVA ULOGA / STRONG INSTITUTIONS AND THEIR ROLE

Najvažnije političke i pravne institucije koje se mogu javiti, a i javljaju se u većini savremenih država jesu državni parlamenti i onaj kolektivni deo izvršne upravne vlasti koji se u većini država javlja pod imenom vlada (eng. government). Obe ove institucije imaju presudnu ulogu u državi kada su u pitanju sprovođenje mira, pravde i razvoja snažnih institucija. Zašto je uloga vlade značajna u ostvarenju ciljeva održivog razvoja govori nam i pojava ovog kolektivnog organa izvršne vlasti u skoro svim svetskim državama. U savremenom svetu se mogu javiti države koje nemaju predstavnička tela, nemaju ustave, nemaju neposredne oblike izjašnjavanja građana, ali ne možemo se susreti danas sa državom u kojoj ne postoji izvršna vlast. Zato će fokus ovog rada biti upravo usmeren na najvažniju i najsnažniju instituciju koja se može javiti u državi a to je vlada.

Uloga vlade je veoma značajna upravo zbog brojnih javnih politika koje ta vlada obavlja. A broj i mnoštvo tih politika je u srazmeri sa njenim značajem u savremenoj državi i društvu. Počev od ekonomske, do socijalne i međunarodne javne politike. A ono što nas najviše interesuje jeste kako ove snažne institucije mogu uticati na održivi razvoj, odnosno na zaštitu životne sredine, ekologije i opstanka živog sveta na planeti zemlji, ili u našem slučaju na teritoriji Republike Srbije.

Vlada aktivno može učestvovati i uticati na politiku održivog razvoja tako što će uvoditi subvencije

za građane i privredu, naročito onda kada je to u društvenom interesu da se zaštite građani i privreda kako bi se podržale investicije i zapošljavanje, izgradila infrastruktura, obezbedili obrazovanje, zdravstvo, kultura itd. Država, takođe, može da pruža određene usluge privredi, preko javnih preduzeća, ustanova i agencija u njenom vlasništvu, a kada ih obezbeđuje privatni sektor ona ih onda finansira i kontroliše (Blanuša i dr, 2021).

Postavlja se pitanje šta institucije u našoj državi mogu uraditi po pitanju sprečavanja ugroženosti životne sredine, koja se ogleda u ekološkim izazovima i problemima kao što su: globalno zagrevanje, smanjivanje ozonskog omotača, „efekat staklene bašte“, nestanak šuma, pretvaranje plodnog zemljišta u pustinje, pojava kiselih kiša, izumiranje biljnih i životinjskih vrsta. Naročito treba pažnju obratiti na ravnomerno finansiranje svih užih delova državne teritorije Republike Srbije kako bi se na nivou cele zemlje mogao osetiti napredak u jačanju i nezavisnosti državnih, a naročito lokalnih institucija. Postojanje izrazitih regionalnih disproporcija u razvoju regiona Republike Srbije, trebalo bi nivelisati osim prenosom nadležnosti i prenosom finansijskih i institucionalnih reformi, jer nesumnjivo i dalje prednjači Grad Beograd i Beogradski region (Grbić, Tankosić, 2022).

Iako se o tome u brojnoj literaturi sve više govori, smatramo da je sam koncept održivog razvoja veoma podložan svakoj vrsti kritike, jer se u savremenoj teoriji tvrdi da ne postoji održivo korišćenje neobnovljivog resursa, jer će svaka pozitivna stopa eksploatacije na kraju dovesti do iscrpljivanja zaliha planete zemlje. Ako sagledamo svrhu održivog razvoja kroz naslov ovog članka doći ćemo do određenih saznanja uz pomoć kojih shvatamo da bi opšti cilj svake države, pa i Republike Srbije, bio jedan univerzalan cilj a to je da se iskoreni siromaštvo, zaštiti životna sredina i obezbedi mir i prosperitet za sve one koji dele životni prostor sa drugim ljudima. To se u savremenoj političkoj teoriji naziva upravljanjem dominantnim društvenim interesima, uz zaštitu teritorijalnog integriteta zemlje, njenog ustavnog poretka i njene suverenosti.

Tek kada se desi neka neplanirana nesreća u državi onda možemo videti koliko je veliki značaj i uticaj snažnih institucija u državi. Na skorašnjem primeru Turske i zemljotresa koji je pogodio njene teritorije možemo videti koliko su snažne institucije koje treba da služe građanima i zadovoljavaju neke njihove osnovne potrebe u velikoj meri zakazale i nisu ispunile ona očekivanja koje svaki pojedinac ima kada je u pitanju njegov odnos sa vlašću. Od nedostataka u samoj izgradnji građevina do mnogih nedostataka u vidu saniranja posledica zemljotresa i učešća institucija vlasti u rešavanju problema koji

nastaju u postseizmičkom periodu. Tek sada, posle ovih mnogobrojnih nesrećnih okolnosti, vidimo da država, a isto tako i lokalne vlasti, nisu sprovođile kontrolu izgradnje gradskih objekata što je dovelo do masovnih urušavanja. Ovakav rezultat može biti posledica dve jedino moguće opcije – ili su gradske vlasti bile korumpirane i obezbeđivale gradnju firmama koje su dobijale dozvole bez kompetencija i kompetitivnosti ili ne postoji dovoljan broj kompetentnih i stručnih ljudi za gradnju objekata otpornih na dejstvo zemljotresa i drugih prirodnih nepogoda. I jedan i drugi razlog samim građanima ne ulivaju optimizam za budućnost.

Sve su ovo dokazi toga da se građani ne mogu osetiti sigurni u mestima u kojima žive ako u tim mestima ili državama nemaju razvijene i snažne državne i lokalne institucije preko kojih će zadovoljavati svoje osnovne društvene i životne interese i potrebe. Ono što očekujemo od vlasti i države je da nas u svakom momentu zaštiti od nepravde, sukoba, kršenja zakona od strane drugih a na našu štetu i mnogih drugih koruptivnih procesa koji nas svakodnevno okružuju i koji se dešavaju učestalo.

3. CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA / GOALS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Danas se smatra kao uobičajeno stanovište da se koncept održivog razvoja može razložiti u tri bazične i fundamentalne dimenzije koje se najčešće javljaju kao ekološka, ekonomska i socijalna održivost. Postoje i opravdani predlozi da se kultura uvrsti kao četvrta dimenzija održivosti (UCLG, 2010). Međutim, s druge strane, u teoriji se javljaju i drugačiji načini razmišljanja prema kojima je četvrta dimenzija institucionalna (UN, 1995) dimenzija, pri čemu se ima u vidu princip dobrog upravljanja.

Princip dobrog upravljanja je u praksi poslednjih decenija u velikoj meri zamenio i možemo reći pobedio dotadašnji princip novog javnog menadžmenta. Suština razvoja dobrog upravljanja je sadržana u primeni principa dobrog upravljanja, naročito na lokalnom nivou, koji između ostalog, obuhvataju: odgovornost, transparentnost, participaciju, ravnopravnost i odsustvo diskriminacije, predvidivost, efikasnost, delotvornost i antikorupciju (SKGO). Sve su ovo aktivnosti i potrebe koje zahtevaju sprovođenje pravde i pravednosti kao i obezbeđivanje mira i prosperiteta, a sve pod kontrolom snažnih državnih i lokalnih institucija.

Iako u radu govorimo o brojnim ciljevima održivog razvoja, o ostvarivanju tih ciljeva i o mogućnostima u ostvarivanju tih ciljeva, moramo se svakako složiti da ciljeve održivog razvoja možemo nazivati i globalnim svetskim ciljevima oko kojih se i

država Srbija mora složiti, definisati ih i sprovođiti ih. To su takozvani univerzalni pozivi na delovanje da se iskoreni siromaštvo, zaštiti životna sredina i obezbedi mir i prosperitet za sve ljude na ovoj planeti.

Ono o čemu mi u ovom radu najviše govorimo jeste borba i želja države da obezbedi svakodnevni mir, stabilnost, ljudska prava i efikasno, odnosno dobro upravljanje koje počiva na vladavini prava i pravnoj državi. Ovi nabrojani elementi su bitni indikatori i faktori koji utiču na definisanje i ostvarivanje održivog razvoja. Koliko god se državne vlasti, lokalne vlasti i građani kroz sopstvene participacije u vlasti trude da to ne bude tako, ipak danas živimo u svetu u kom razlike postaju sve veće. Premda konstantno pominjemo pravdu, svedoci smo kako neki regioni uživaju u stalnom miru, bezbednosti i prosperitetu, dok se drugi nalaze u naizgled neprekidnom ciklusu sukoba i nasilja. Na ovim stvarima se mora raditi i ne treba ih shvatati kao neku nerešivu enigmu. Potrebna je želja svih država i međunarodnih organizacija da se ovi problemi efikasno reše.

Ono što je zajedničko većini država savremenog sveta jeste visoka stopa oružanog nasilja i nesigurnosti koje mogu destruktivno uticati na razvoj zemlje, što se vrlo često negativno odražava na privredni rast i za posledicu ima dugogodišnja neslaganja među zajednicama, koja mogu trajati generacijama, čiji smo mi, poslednjih decenija, svedoci. Ti sukobi su uvek rezultirali i imali kao posledicu brojna seksualna nasilja, pojavu kriminaliteta, eksploataciju i razne oblike mučenja. Ono što je primarno za snažne institucije jeste da imaju obavezu da preduzmu mere kako bi zaštitile najugroženije od ovakvih nepoželjnih aktivnosti.

Svrha ciljeva održivog razvoja je značajno smanjenje svih oblika nasilja i rad sa najvažnijim državnim institucijama i lokalnim zajednicama na pronalaganju trajnih rešenja za sprečavanje ili eventualno rešavanje sukoba i nesigurnosti. Jačanje vladavine prava i promovisanje ljudskih prava su ključ ovog procesa, kao i smanjenje nezakonitih tokova oružja i veće učesće zemalja u razvoju u institucijama globalnog upravljanja. Sigurno najveća aktivnost ovih institucija mora biti usmerena na značajno smanjivanje svih oblika nasilja i sa njima povezanih stopa smrtnih slučajeva. U ovom slučaju se najviše očekuje od onih institucija koje su manje-više direktno ili indirektno povezane sa sprečavanjem ovakvih događaja a to su policija, sudovi i tužilaštvo. Dešavaju se u velikoj meri propusti među ovim institucijama kada su u pitanju prekomerni vidovi nasilja. U tabeli 1 možemo videti koliko je veliki broj žrtava namernih ubistava u Republici Srbiji na uzorku od sto hiljada stanovnika.

Tabela 1 - Broj žrtava namernih ubistava na 100.000 stanovnika u Republici Srbiji, prema starosti na 100.000 stanovnika

Table 1 - Number of victims of intentional homicides per 100,000 inhabitants in Republic of Serbia, by age per 100,000 inhabitants

Starosne grupe	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ukupno	1.41	1.64	1.22	1.5	1.27	1.22	1.13
0-17	0.65	0.41	0.49	0.25	0.66	0.33	0.08
18-19	1.3	0.68	1.42	0.73	3.63	2.11	0
20-24	1.44	2.2	1.25	2.32	0.8	0.55	1.98
25-29	1.32	3.14	1.37	0.94	1.67	0.72	1.47
30-44	1.56	1.76	1.91	1.85	0.96	1.6	1.2
45-59	1.9	1.93	1.33	1.76	1.84	1.5	1.43
60 i više godina	1.43	1.73	1.04	1.86	1.29	1.44	1.35

Izvor / Source: MUP, 2023

4. AGENDA 2030 ZA ODRŽIVI RAZVOJ / 2030 AGENDA FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Ujedinjene nacije su na samitu održanom septembra 2015. godine usvojile Agendu 2030. Ova agenda je univerzalna strategija i od država potpisnica se očekuje da mobilišu sve resurse kako bi ciljevi bili ostvareni do 2030. godine. Agenda 2030, sa svih 17 ciljeva, uključuje tri dimenzije održivog razvoja: ekonomski rast, socijalnu inkluziju i zaštitu životne sredine. (SDG, 2015).

Kada govorimo o ovoj agendi moramo reći da su pred nju i pred države postavljeni brojni ciljevi, njih 17, koji bi se trebalo ostvariti a odnose se na: svet bez siromaštva i gladi, na dobro zdravlje, kvalitetno obrazovanje, rodnu ravnopravnost, čistu vodu i sanitarne uslove, dostupnu i obnovljivu energiju, dostojanstven rad i ekonomski rast, industriju, inovacije i infrastrukturu, na smanjenje nejednakosti, na održive gradove i zajednice, na odgovornu potrošnju i proizvodnju, na akcije za klimu, život pod vodom, život na zemlji, na mir, pravdu i snažne institucije i partnerstvo do ciljeva.

Naročito je u savremenom svetu važno, kada govorimo o dostupnoj i obnovljivoj energiji, i povećanju energetske efikasnosti. Energetska efikasnost predstavlja prioritet, a energetska sektor se mora razvijati na obnovljivim izvorima pre svega energije vetra uz brzo i postepeno ukidanje upotrebe uglja i smanjenju količina ugljendioksida i ugljenmonoksida u vazduhu. Od uspeha procesa dekarbonizacije imaće dobit potrošači i privreda (Petrović i dr. 2021).

Vlada Republike Srbije je direktno učestvovala u pripremi i implementaciji Agende održivog razvoja kroz uključivanje građana u proces putem konsultacija sa nevladinim organizacijama o razvojnoj agendi posle 2015 i direktnim učešćem predstavnika državnog sektora na globalnim forumima na kojima su definisani ciljevi održivog razvoja. Multiresorna radna grupa za sprovođenje Agende za održivi raz-

voj do 2030 osnovana je u decembru 2015. godine i bila je sastavljena od visokih predstavnika 27 resornih ministarstava i drugih organizacija. Radnom grupom predsedavala je ministarka bez portfelja zadužena za demografiju i populacionu politiku (SDG, 2015).

Aktivnosti ove Multiresorne radne grupe su usmereni na definisanje osnovnih ciljeva održivog razvoja, a to su:

- praćenje implementacije Agende 2030,
- unificiranje i koordinacija stavova nadležnih ministarstava u cilju postizanja ciljeva i potciljeva Agende,
- priprema periodičnih izveštaja o primeni Agende u praksi (SDG, 2015).

Iako je Srbija preuzela obaveze prema Ujedinjenim nacijama (UN) da svoje politike uskladi sa Ciljevima održivog razvoja (Sustainable Development Goals, SDGs), održivi razvoj nije opšteprihvaćena paradigma razvoja u Srbiji. Zbog toga se na ciljeve održivog razvoja gleda kao na formalne obaveze prema UN, a ne kao na priliku za ostvarenje ciljeva kako na nacionalnom, tako i na lokalnom nivou. Kako bi se utvrdilo dokle smo stigli sa implementacijom Agende 2030, neophodno je da se podrži sprovođenje i praćenje ostvarivanja ciljeva održivog razvoja na lokalnom nivou u Srbiji (BOŠ, 2015).

Ova Agenda definiše i propagira plan aktivnosti za prosperitet celokupnog stanovništva. Ciljevi Agende usmereni su na jačanje demokratije i veću slobodu za celokupno društvo. Iskorenjivanje siromaštva u svim njegovim oblicima i dimenzijama, uključujući i ekstremno siromaštvo, takođe je najveći globalni izazov i neophodan uslov za održivi razvoj (SDG, 2015).

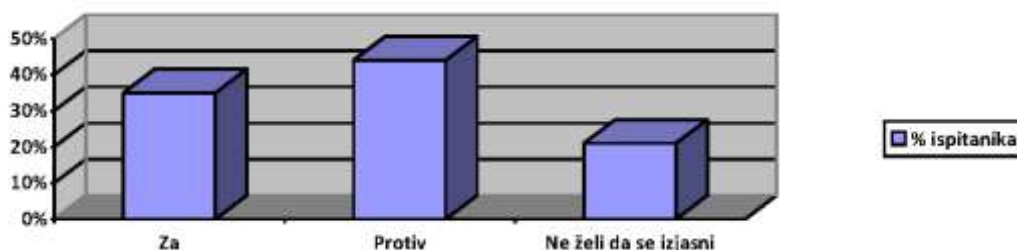
U datom trenutku najvažniji ciljevi Srbije su evropske integracije da bi mnoge oblasti društvenog razvoja postigle viši nivo, što podrazumeva razvoj svih sektora privrede, a poljoprivrede, naročito, jer EU veliku pažnju upravo posvećuje poljoprivredi i ruralnom razvoju (Blanuša i dr. 2022).

Najveći problem u Srbiji leži u nespremnosti države i lokalnih vlasti za veće napore u cilju ubrzanja puta prema punopravnom članstvu u Evropskoj Uniji.

I veliki broj građana Republike Srbije nije preterano zainteresovan za učlanjenje Srbije u EU prema istraživanjima agencije IPSOS, aprila 2022. godine.

Tabela 2 - Odnos građana Republike Srbije prema evropskim integracijama
Table 2 - Attitude of citizens of the Republic of Serbia towards European integration

Opcije	Za	Protiv	Ne želi da se izjasni
% ispitanika	35%	44%	21%

Grafikon 1. Odnos građana Republike Srbije prema evropskim integracijama
Chart 1. Attitude of citizens of the Republic of Serbia towards European integration

ZAKLJUČAK / CONCLUSION

Razvojni ciljevi Agende uključuju tri dimenzije održivog razvoja: ekonomsku, socijalnu i ekološku. S druge strane, ovi ciljevi i zadaci će stimulisati akcije u narednim godinama u oblastima od kritičnog značaja za čovečanstvo i planetu.

Sve zemlje i sve zainteresovane strane, moraće da sprovedu ciljeve Zelene Agende. U preambuli ove agende se govori o tome kako se mora biti odlučan u oslobađanju ljudske rase od tiranije siromaštva i oskudice da bi naša planeta, postala sigurnije mesto za život. Treba biti odlučan u preduzimanju hrabrih i transformativnih koraka potrebnih da se svet prebaci na održivi put razvoja.

Takođe, razvojni ciljevi Agende usmereni su na ostvarenje rodne ravnopravnosti. U prevodu, svi zajedno, a tu mislimo na državu, njenu vlast i lokalnu samoupravu u saradnji sa građanima, moramo da naše okruženje i mesto za život obogatimo ostvarivanjem ciljeva Agende i ciljeva održivog razvoja stvarajući bolji svet i bolje društvo za generacije koje dolaze.

LITERATURA / REFERENCES

- [1] Blanuša, A., Petrović, S., Stevanović, M. (2021), Mesto i značaj agropoprivrede u ekonomskom sistemu Republike Srbije od 2000. do 2021. godine, *Ecologica*, 28(104), 581-590.
- [2] Blanuša, A., Petrović, S., Žikić, S., Trifunović, D. (2022), Uticaj lokalne samouprave na održivi razvoj agrarnog potencijala, *Ecologica*, 29(105), 1-7.
- [3] Grbić, A., Tankosić, M. (2022), Socialno-pravni aspekti i etika roditeljstva u Republici Srbiji, *Megatrend revija*, Beograd, 19(1), 67-84.
- [4] Kangrga, Milan (1966), *Etika i sloboda*, Naprijed, Zagreb.
- [5] Kant, Imanuel (2020), *Zasnivanje metafizike morala*, Dereta, Beograd.
- [6] Ministarstvo unutrašnjih poslova, (2023). Baza podataka.
- [7] Sv. Toma Akvinski (2010), *Biće i suština*, Prevod, pogovor i komentari Dr. Milan Tasić, Dereta, Beograd
- [8] United Cities and Local Governments, (2010). *Culture: Fourth Pillar of Sustainable Development*, https://www.agenda21culture.net/sites/default/files/files/documents/en/zz_culture4pillarsd_eng.pdf
- [9] United Nations Commission on Sustainable Development. Report on the Third Session (11-28 April 1995), Economic and Social Council. Official Records, 1995, Supplement No.12. E/1995/32 E/CN.17/1995/36. United Nations, New York, 1995
- [10] Vasilkov, Z., Petrović, S., Vuković, J., Lazić, D., Damjanović, A. (2021), Zeleni dogovor Evropske unije i Zelena agenda za Zapadni Balkan: nove smernice za suočavanje sa izazovima zaštite životne sredine, *Ecologica*, 28(104), 494-502.
- [11] <http://www.skgo.org/tematska-oblast/dobro-upravljanje>
- [12] https://www.bos.rs/ekz/vesti/134/7846/agenda-2030_-kako-uciniti-svet-boljim-mestom-za-zivot.html
- [13] <https://sdg.indikatori.rs/sr-latn/o-ciljevima>
- [14] <https://sdgs.un.org/2030agenda-Preamble>